

ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต

Factors Contributing to the Strength of the Ecotourism Group: Case Study of Rak bang Yai Group, Phuket

แสงเดือน หังสวนัส รัชนิวรรณ หมั่นพันธ์ วรรณญา ท่าห้อง อรณกนพร ฤทธิสิริกุล เจษฎากร ทาผลกล้า
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และภาคสนาม จากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ จำนวน 20 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ แล้วจึงนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต มี 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม คือ มีการจัดการด้านงบประมาณเข้ามาเพื่อสนับสนุนกลุ่ม 2) ปัจจัยด้านผู้นำ คือควรมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ สามารถปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน เมื่อเกิดปัญหาผู้นำได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม คือทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ ร่วมเสนอปัญหา และแนวทางวิธีแก้ไขในการทำงาน และ 4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน คือภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกครั้งเป็นอย่างดี ได้เข้ามาร่วมสนับสนุนในด้านของวัสดุ อุปกรณ์ และสาธารณูปโภค พร้อมเข้ามาแก้ไขปัญหาการเก็บขยะในลำคลองบางใหญ่

คำสำคัญ: การสร้างความเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง กลุ่มรักษ์บางใหญ่

ABSTRACT

The purpose of this research were to study the factors of the ecotourism group: the case study of Rak Bang Yai Group, Phuket Province. It is the qualitative research, collecting the data from different sources of information including from the field. The population of this study was twenty members of Rak Bang Yai group by using the structured interview. After that, the researcher examines the information with data triangulation to provide the accurate and reliable information, then presented the quantitative descriptions.

The results indicated that the four factors contributing to the strength of the ecotourism group: case study of the Rak Bang Yai group, Phuket as follows: 1) Group management factor: this is relating to the functions of planning which the group members can express their opinion and make the decisions, this is including having sufficient budget and budget management for work achievement. 2) Leadership factor: the group leaders should be responsible and able to instill conservation values of natural resources among all members and solve problems of the group. 3) Group participation factor: the group should provide opportunities for everyone to express their

opinions, present problems and guidelines for solutions in work 4) Public and private sectors participation factors: this has been very well involved in all activities and supporting materials, equipment and utilities, and ready to solve the problem of garbage in Bang Yai canal

Keywords: Strengthening, Community Strength, Rak Bang Yai Group

บทนำ

จังหวัดภูเก็ต มีลักษณะเป็นเกาะ ตั้งอยู่ภาคใต้ชายฝั่งตะวันตกของไทยในทะเลอันดามันภูเก็ต เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย จังหวัดภูเก็ตไม่มีแม่น้ำสายสำคัญ มีแต่คลองขนาดเล็กสายสั้น ๆ เช่น คลองบางใหญ่ คลองท่าจีน คลองบางชีเหล้า คลองบางโรง คลองกมลา คลองท่ามะพร้าว คลองโคกโหนด คลองท่าเรือ เป็นต้น (เทศบาลนครภูเก็ต, มปป.) ในสมัยอดีตเป็นคลองบางใหญ่เป็นคลองสายหลักของเมืองภูเก็ต เส้นทางเรือสำเภามาขนาดใหญ่ใช้เป็นลำเลียงสินค้าเข้าออกเมืองภูเก็ต “คลองบางใหญ่” เป็นเส้นเลือดแดงที่คอยหล่อเลี้ยง และเชื่อมร้อยวิถีชีวิตของชาวเมืองภูเก็ตมาแต่ครั้งอดีต เป็นเส้นหลักทางสัญจรจากเมืองสู่ทะเล แต่บัดนี้ได้กลายเป็นคลองที่ตื้นเขินและแคบลง ปัจจุบันได้เปลี่ยนจากทางสัญจรเป็นคลองระบายน้ำ จากนโยบายของภาครัฐ คือ “คลองสวยน้ำใส” ในพื้นที่คลองบางใหญ่ จึงทำให้เกิดการรวมตัวจากคนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกว่า “กลุ่มรักษ์บางใหญ่” ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองบางใหญ่ 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตันโพธิ์ ชุมชนถนนหลวงพ้อ ชุมชนโกมารภักดิ์ ชุมชน 40 ห้อง มีสมาชิกทั้งหมด 20 คน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการอนุรักษ์คลองบางใหญ่ให้เกิดความสมบูรณ์เหมือนดังในอดีตให้คืนกลับมาอีกครั้งในปัจจุบันการรวมกลุ่มดังกล่าว ส่งผลให้เกิดความหวงแหนในท้องถิ่น ปลุกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างชุมชนที่เข้มแข็งในการแก้ปัญหาาร่วมกัน จึงกลายเป็นเครือข่ายท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบของชุมชนเข้มแข็งให้กับชุมชนใกล้เคียงได้ (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2563) จะเห็นได้ว่าประชาชนในชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองบางใหญ่ 4 ชุมชน มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูคลองบางใหญ่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ (สามัคคี บุญยะวัฒน์ และคณะ, 2541: 82) ซึ่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะต้องประกอบด้วย 1) มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน 2) การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 3) การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรชุมชน และคนทั่วไปในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางความคิด การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผล (สุริยพร ธรรมิกพงษ์, 2551, น.8) นอกจากนั้นการมีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้กับกลุ่มรักษ์บางใหญ่ อาทิ เช่น สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 6 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและสำนักงานกรมเจ้าท่าภาค 5 จังหวัดภูเก็ต กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 6 มีหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

“สิ่งเหล่านี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าทุกคนได้แต่รอ และรอว่าเมื่อไหร่จะมีโครงการบำบัดน้ำให้คลองบางใหญ่ ทำให้ทุกวันนี้น้ำเสีย โดยมียุคคนเล็ก ๆ ของชุมชน “กลุ่มรักษ์บางใหญ่” ร่วมมือกันจับไม้พาย ถือสวิงตักขยะกันคนละไม้คนละมือท่ามกลางเสียงสะท้อนจากคนสองฝั่ง “บ้าหรือป่าว” นี้น้ำเน่ามาทำอะไรกันถึงจะบ้า แต่ก็ดีกว่าปล่อยให้คลองค่อม ๆ ตายไป แสดพลังของคนกลุ่มเล็กแต่ใจใหญ่อย่างน้อยก็เป็นเสียงเบา ๆ ที่จะส่งถึงทุกคนถึงเวลาแล้วที่จะ “รักษ์บางใหญ่” เกิดขึ้นจากจิตสำนึกที่รักบ้านเกิดเมืองนอน บรรดาญาติพี่น้องที่อยู่อาศัยได้มีการอนุรักษ์เมืองเก่าภูเก็ตสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (ชาติไทย จันทรเสน, มปป.) การที่คลองของคนภูเก็ตจะกลับมาสวยได้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ด้วยการรณรงค์ให้คนภูเก็ต และผู้มาเยือนได้พึงระลึกถึง คุณค่าของแผ่นดินที่ได้ให้ที่อาศัย ดังนั้นจึงต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการรักษาคลองบางใหญ่ และช่วยกันรักษาธรรมชาติให้สวยงาม รวมถึงการจัดการน้ำให้สะอาด มีคุณภาพก่อนจะระบายออกสู่ทะเล การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาให้กลุ่มรักษ์บางใหญ่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น (ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์, 2550)

จากความตั้งใจของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนอื่น ๆ ที่ทำให้คลองบางใหญ่กลับมาสวยงามอีกครั้ง และยังพัฒนาให้เป็นแหล่งกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากที่

อื่น เช่น กิจกรรมพายเรือแคนูเก็บขยะในลำคลองบางใหญ่ รวมถึงการนำขยะเหล่านั้นมาสร้างคุณค่า ซึ่งนอกจากเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน และคนในจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มรักษ์บางใหญ่มีความเข้มแข็ง จนกระทั่งสามารถเป็นกลุ่มต้นแบบให้กับกลุ่มอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต โดยมีขอบเขตด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกทุกคนในกลุ่มรักษ์บางใหญ่ จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา : กลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต

3. ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาในพื้นที่ คลองบางใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2563 ถึง 12 ตุลาคม 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์แบบเจาะจง ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ จากนั้น จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นนำเสนอข้อมูลเป็นการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มี 5 ประเด็น ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้นำ 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม 4) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม 5) ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเก็บข้อมูลอื่น ๆ อีก เช่น สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยการสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต ในครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องให้ผู้วิจัยศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ บทความต่าง ๆ รายงานการวิจัยรายงานการสัมมนา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตลอดจนการเข้าร่วมเวที

สัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเบื้องต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยต้องเข้าศึกษาภายในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชุมชนที่ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ รวมถึงพัฒนาการ และกระบวนการสร้างคนรุ่นใหม่บนฐาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การเตรียมพื้นที่ การเตรียมพื้นที่เป็นการสร้างความเข้มแข็งกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มรักบางใหญ่ โดยการเข้าไป แนะนำสถานภาพของผู้วิจัย และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาต เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้จำเป็นต้องศึกษาบริบทชุมชน และสร้างความคุ้นเคย การมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักรวมถึงเข้าใจถึงการสร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของกลุ่มรักบางใหญ่

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มรักบางใหญ่ จำนวน 20 คน เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งศึกษา “ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มรักบางใหญ่” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด และมีความถูกต้องสมบูรณ์ ดังนั้น จึงต้องใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) ตลอดจนผู้วิจัยยังใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เกี่ยวกับประเด็นการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของกลุ่มรักบางใหญ่ ในกรณีที่มีการสัมภาษณ์พูดคุย ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลบันทึกเสียงก่อนการพูดคุยทุกครั้ง พร้อมกับการจดบันทึกควบคู่ไปด้วย หลังจากที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะกลับมาจดบันทึกประเด็นสำคัญในการพูดคุย และถอดเทปในภายหลัง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกับการเก็บข้อมูล ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล โดยการให้ชื่อ เพื่อการจัดหมวดหมู่โดยการตีความและให้ความหมายตามความเป็นจริงมากที่สุด พร้อมตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งประกอบด้วย เวลา สถานที่ และบุคคล แล้วดูว่าข้อมูลที่ได้นั้น เมื่อต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลในการให้ข้อมูลนั้น จะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร หากข้อมูลที่ได้นั้นเหมือนกันถือว่าข้อมูลนั้น มีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว เพื่อยืนยันความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการนำเสนอผลการศึกษาให้กับสมาชิกกลุ่มรักบางใหญ่ได้รับทราบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง และข้อเสนอแนะต่องานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงนำเสนอโดยการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาพบว่า ปัจจัยการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาของกลุ่มรักบางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต โดยมีปัจจัยในการสร้างความเข้มแข็ง 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านผู้นำ 2) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม 4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งอธิบายในแต่ละปัจจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม การจัดการด้านการเงิน ไม่ได้มีงบประมาณเข้ามาทางกลุ่มจะเน้นจิตอาสา การมีน้ำใจมากกว่า โดยการที่ร่วมกันนำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ามาแบ่งปันช่วยเหลือกัน หลังจากทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ภายในกลุ่มจะร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อแก้ไขข้อขัดข้อง หรือปัญหาทุกครั้งที่ทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่ม

“เมื่อกลุ่มมีปัญหาเรื่องการเงิน กลุ่มเราก็ไม่ได้มีงบประมาณอะไรกันเข้ามา ทางเราจะมีจิตอาสากันมากกว่า เช่น คนไหนมีเรือก็จะนำเรือมาช่วยในกิจกรรม คนไหนมีอาหาร หรือเครื่องดื่มก็จะนำมาช่วยกัน จะมีการแบ่งปันและเข้าใจกันมากกว่า” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 14 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2563)

“ในทุกประชุมทุกครั้งสมาชิกก็จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกันตลอด และร่วมกันแก้ไขปัญหา” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2563)

2. ปัจจัยด้านผู้นำ ผู้นำของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ให้ความสำคัญรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน และคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รักษารวมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการรักบ้าน รักเมือง รวมทั้งการรณรงค์อย่างจริงจัง เมื่อเกิดปัญหาผู้นำได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา คอยให้คำแนะนำหรือแสดงความคิดเห็น มีการวางแผนในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยจะมีภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนสืบสานเจตนาของกลุ่มรักษ์บางใหญ่

“ผู้นำกลุ่มมีการรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา และปัญหาที่เกิดขึ้น แต่สมาชิกในกลุ่มจะต้องให้คำแนะนำ และเสนอความคิดเห็นตลอดเวลา ไม่ได้ปล่อยให้ผู้ทำแก้ไขปัญหายุ่คนเดียว เพราะสมาชิกของกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันในการแก้ไขปัญหาขยะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 18 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 11 ตุลาคม 2563)

“โดยตรงจะเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จะเป็นความรับผิดชอบของกลุ่มมากกว่า เพราะในกลุ่มทุกคนคือ ผู้นำในความรับผิดชอบหลัก ๆ ก็คือการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทุกรุ่น เป็นการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ในทุก ๆ ด้าน” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2563)

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ ร่วมเสนอปัญหา และแนวทางวิธีแก้ไขในการทำงาน ภายในกลุ่มจะมีการประสานงานการทำงานทางออนไลน์ เพื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจน ในแต่ละครั้งจะมีการวิเคราะห์ปัญหาต้นเหตุของการเกิดขยะ และหาวิธีการลดการทิ้งขยะลงในลำคลองบางใหญ่ วิธีการจัดการขยะแต่ละรูปแบบ จะมีวางแผนก่อนทำงาน และหลังทำงานทุกครั้ง เพื่อเป้าหมายในการจัดการกิจกรรมของกลุ่มรักษ์บางใหญ่

“ทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ ร่วมเสนอปัญหา และแนวทางวิธีแก้ไขในการทำงาน แต่ละครั้งจะมีการวางแผนก่อนทำงานและหลังทำงานทุกครั้ง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2563)

“ทุกครั้งที่มีกิจกรรมเก็บขยะ เราก็จะมีการวิเคราะห์ปัญหา ต้นเหตุของการเกิดขยะ ทุกคนจะมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นทุกครั้งที่มีกิจกรรม” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2563)

4. ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกครั้งเป็นอย่างดีได้เข้ามาร่วมสนับสนุนในด้านของวัสดุ อุปกรณ์ และสาธารณูปโภค พร้อมเข้ามาแก้ไขปัญหาการเก็บขยะในลำคลองบางใหญ่ รวมถึงช่วยสร้างจิตสำนึกกับประชาชน และคนรุ่นใหม่ในชุมชน เพื่อให้กลุ่มให้ประสบความสำเร็จในการจัดการกิจกรรม

“ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วม คือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 6 ในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม สนับสนุนอุปกรณ์ และสาธารณูปโภค ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2563)

“ทางกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์ในด้านของอุดหนุนมากกว่าเงิน เพราะทางกลุ่มไม่ได้ต้องการด้านทุนมาเป็นของกลุ่ม แต่ต้องการเพียงกำลังจากหน่วยงานรัฐและเอกชน เข้ามาสนับสนุนในด้านกำลังมากกว่า” (ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 19 (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2563)

สรุปผลการวิจัย

โดยภาพรวมในการศึกษาปัจจัยการสร้างความสำเร็จของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการสร้างความสำเร็จ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม คือมีการจัดการงบประมาณเข้ามาสนับสนุนกลุ่ม อีกทั้งสมาชิกในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน 2) ปัจจัยด้านผู้นำ คือมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ สามารถปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน เมื่อเกิดปัญหาผู้นำได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา 3) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม คือทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ ร่วมเสนอปัญหา และแนวทางวิธีแก้ไขในการทำงาน และ 4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน คือภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกครั้งเป็นอย่างดี

ได้เข้ามาร่วมสนับสนุนในด้านของวัสดุ อุปกรณ์ และสาธารณูปโภค พร้อมเข้ามาแก้ไขปัญหาการเก็บขยะในลำคลอง บางใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ประเด็นปัจจัยนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลวิจัย พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษากลุ่มรักษ์บางใหญ่ จังหวัดภูเก็ต มี 4 ปัจจัย เมื่อพิจารณาตามลำดับ ดังนี้

ด้านที่หนึ่ง คือ ด้านกระบวนการจัดการกลุ่ม การจัดการด้านการเงิน ไม่ได้มีงบประมาณเข้ามาทางกลุ่มจะเน้นจิตอาสา การมีน้ำใจมากกว่า โดยการที่ร่วมกันนำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เข้ามาแบ่งปันช่วยเหลือกัน หลังจากทำกิจกรรมเสร็จสิ้น ภายในกลุ่มจะร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องหรือปัญหา ทุกครั้งที่ร่วมจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเสาหลักขันธ์ สมสุข (2550) พบว่า การพัฒนา ขบวนการชุมชนที่จะมาทำการฟื้นฟูชุมชน จะต้องมีการจัดทำแผนการดำเนินงานฟื้นฟูชุมชน โดยให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน เป็นการปฏิบัติเรียนรู้จากการลงมือทำ และสรุปบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานให้ ความรู้แก่คนในชุมชน แล้วจึงขยายผลความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานไปสู่ชุมชนอื่น

ด้านที่สอง คือ ปัจจัยด้านผู้นำ ผู้นำของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ควรมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ สามารถปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน และคนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รักชาติรักศาสนา และสิ่งแวดล้อมมีการรักบ้าน รัก เมือง รวมทั้งการรณรงค์อย่างจริงจัง เมื่อเกิดปัญหาผู้นำได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา คอยให้คำแนะนำหรือแสดงความคิดเห็นมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง โดยจะมีภาครัฐ และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนสืบสานเจตนารมณ์ของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐนรี ศรีทอง (2552) พบว่า ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนา ส่งเสริมให้ประชาชนได้พัฒนาตนเองในด้านการคิด วิเคราะห์และเลือกสรรข้อมูล ข่าวสาร และทรัพยากรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้นำชุมชนต้องส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทให้ครบทุกขั้นตอนเพื่อสร้างความรู้ในการเป็นเจ้าของ

ด้านที่สาม คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ทางกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แสดงทัศนคติ ร่วมเสนอปัญหา และแนวทางวิธีแก้ไขในการทำงาน ภายในกลุ่มจะมีการประสานงานการทำงานทาง ออนไลน์ เพื่อได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจน ในแต่ละครั้งจะมีการวิเคราะห์ปัญหาต้นเหตุของการเกิดขยะ และหาวิธีการลดการทิ้งขยะลงในลำคลองบางใหญ่ วิธีการจัดการขยะแต่ละรูปแบบ จะมีวางแผนก่อนทำงาน และหลังทำงานทุกครั้ง เพื่อเป้าหมายในการการจัดกิจกรรมของกลุ่มรักษ์บางใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด อาคม บุตรวงศ์ (2549, บทคัดย่อ) งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาบ้านคำหมี่ หมู่ 8 ตำบลหนองเหล่า อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลไกสำคัญที่ทำให้สมาชิกองค์กรชาวบ้าน มีส่วนร่วม ผู้นำและสมาชิกมีบทบาทร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ ทำได้โดยการประชุมอภิปรายปัญหาพร้อมกัน การร่วมกันปฏิบัติ กิจกรรมและการร่วมประเมินสรุปผล กิจกรรมที่ดำเนินการ

ด้านที่สี่ คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ปัจจัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ภาครัฐและภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกครั้งเป็นอย่างดีได้เข้ามาร่วมสนับสนุน ในด้านของวัสดุ อุปกรณ์ และสาธารณูปโภค พร้อมเข้ามาแก้ไขปัญหาการเก็บขยะในลำคลองบางใหญ่ รวมถึงช่วยสร้าง จิตสำนึกกับประชาชน และคนรุ่นใหม่ในชุมชน เพื่อให้กลุ่มให้ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด กุลจิรา เสาหลักขันธ์จินดา (2555) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรีจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ด้านสัมพันธภาพกับชุมชนและหน่วยงานของรัฐ มีการปฏิบัติหน้าที่ในการพัฒนา ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้นำท้องถิ่นเป็นตัวแทนภาครัฐน่านโยบายในการปฏิบัติงานไปสู่ชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพนับถือในความรู้ความสามารถเป็นผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์กับคนในชุมชน เป็นอย่างดีสามารถเข้าถึงส่วนราชทั้งภาครัฐและเอกชนมีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมสามารถร่วมปฏิบัติงานกับชุมชน

มีประโยชน์ร่วมกันแต่ละหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนความรู้กันในแต่ละท้องถิ่นมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนพัฒนาศักยภาพสร้างความเชื่อถือให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนของเทศบาลนครภูเก็ต จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในการปลูกฝังจิตสำนึกเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้กิจกรรมของชุมชน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. เทศบาลนครภูเก็ตควรส่งเสริมศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิกกลุ่มรักษ์บางใหญ่ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และกลุ่มรักษ์บางใหญ่ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยหน่วยงานรัฐ เอกชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทำให้การกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 6. (2558). ประวัติกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน, 2563, จาก เว็บไซต์: <https://www.dmcr.go.th>
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จารุณี พันธุ์เสงี่ยม. (2550). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกชุมชนร่วมจิตร่วมใจ ใน จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาประยุกต์คณะสังคม วิทยา และมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.จารุณี พันธุ์เสงี่ยม. (2550). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิก "ชุมชนร่วมจิตร่วมใจ" จังหวัดกระบี่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (2552). การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรด วิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทศบาลนครภูเก็ต, มปป. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดภูเก็ต. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน, 2563, จาก เว็บไซต์: <https://www.phuketcity.go.th>
- สามัคคี บุญยะวัฒน์. (2541). ป่าต้นน้ำลำธารและการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ. ครูกับการพัฒนา ทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรียพร ธรรมิกพงษ์ และคณะ. (2551). รูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- สิริพันธุ์ อมรพันธ์บดีกุล. (2544). ศักยภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของเยาวชน : กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนอ๊กแม่จริม อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,บัณฑิตวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ สมสุข. (2550). การฟื้นฟูชุมชน : ยุทธศาสตร์การสร้างทุนในสังคม กรณีศึกษาตำบลต้นแบบ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. กรุงเทพมหานคร : ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรัญญา ปฐมสกุล, วิศาล ศรีมหาวโร และสมคิด รัตนพันธ์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลท่าชนะ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ชาติไทย จันทรแสน (2559). คลองบางใหญ่จังหวัดภูเก็ต. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน, 2563, จาก เว็บไซต์: <https://www.phuketcity.go.th>

- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2543). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง: การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมา ฌ , ปริญญาโทปริญญาการศึกษา ดุษฎีบัณฑิตสาขาพัฒนาศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาคม บุตรวงศ์. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาบ้านคำหมีหมู่ 8 ตำบลหนองเหล่า อำเภอเขื่องในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.